СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 285. Джерзи Сіти, Н. Дж., вівторок, 8. грудня, 1925. VOL. XXXIII. No. 285. Jersey City, N. J., Tuesday, December 8. 1925. THREE CENTS

Кулидж відповів майнерській юнії, але задержав відповідь у тайні.

ВАШИНГТОН, 5. грудня. — Президент Кулидж уповажнив свого секретаря до заяви, що президент Кулидж відповів Джанови Лунсови, президентови майнерської юнії, як сей писав йому в справі можливого страйку в копальнях мягкого вугля, але задержав свою відповідь у тайні на те, щоби ся відповідь не перешкаджала заходам пенсилвенійського губернатора до покінчення страйку в копальнях твердого вугля.

Зі Спрингфілда, в стейті Илинойсі, доносять, що Джан Лунс, президент майнерської юнії, заявив, що він ніякої вістки від президента Кулиджа ще не дістав.

АМЕРИКА НЕ ПУСТИЛА ЗА РІК 26,000 ІМІГРАНТІВ.

ВАШИНГТОН, 5. грудня. — Іміграційний уряд департаменту праці обчисляє, що за рік, який скінчився 30. червня сього року, уряд не допустив до Злучених Держав 25,390 іміґрантів.

З того числа 2,618 відправлено вже від берега Америки, при чому вину зложено на корабельну компанію, яку звичайно карано на 1,000 долярів за особу.

МІСТА ФЛОРИДИ РОБЛЯТЬ ЗАХОДИ ПРОТИ НАТОВПУ.

МАЙЕМІ, Флорида, 5. грудня. — Міста Флориди обчисляють, що в них є тепер від 200,000 до 600,000 осіб, які не мають мешкання і живуть серед крайно негигієнічних (нездорових) умов серед вічної небезпеки пошести.

Щоби не допустити до пошестий, які моглиби потягнути тисячі жертв, всі міста заострили санітарну інспекцію.

ЗА РОЗБИТТЄ ВОЗДУШНОГО КОРАБЛЯ.

ВАШИНГТОН, 5. грудня. — Перед военним судом над полковником Мичелом, котрого судять за нарушенне військової дисциплїни, ставав нині яко свідок адмірал Еберле, котрому закидали, що се він вислав корабель Шенандо на його трагічну подорож, та що ся подорож була заряджена з політичних зглядів. Свідок заявив, що комендант Шенандо міг не поїхати, коли бачив проти сього яку важну перешкоду, та що подорож не мала ніякої політичної пропаганди за федеральним урядом на оці.

ПРИЗНАВСЯ ДО СТРАШНОГО ЗЛОЧИНУ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 5. грудня. — Поліція каже, що Алберт Дівайн, визначний місцевий републиканський провідник, признався її під присягою, що він дня 8. вересня сього року вбив свою жінку, поховав її під ганком свого дому та жив від того часу в тім самім домі. Ідучи за його вказівками, поліція копала під ганком його дому й справді найшла тіло пані Дівайн.

До відкриття злочину прийшло завдяки підозрінням, які мав син Дівайна. Сей жив в своєї бабки в Пенсилвенії, коли до нього від батька прийшла вістка про смерть матери; його сейчас почало мучити підозріне; наконець він і зрадився з ним бабці, а ся донесла поліції. Поліція по довгих допитах добилася від Дівайна самопризнання.

ЗАПОВІДАЄ ДЕШЕВІ ВОЗДУШНІ АВТА.

НЮ ЙОРК, 5. грудня.— Відомий на весь світ европейський будівничий та винаходчик літаків Антін Фокер обїхав західні стейти Америки, щоби переконатися, які вигляди малоби підприємство для будови літаків для продажи для поодиноких людий. Він говорив на основі своїх спостережень, що за кілька вже літ літаки будуть в Америці продавати так, як нині продають автомобілі, та що виріб літаків розвинеться на таку велику скалю, що літак можна буде дістати за тисячу долярів.

СКІНЧИЛИ СУД У СПРАВІ ЗАТОПЛЕННЯ ЛЮЗИТАНІЇ.

ВАШИНГТОН, 5. грудня. — Межидержавна комісія, що розглядала домагання відшкодовання за затопленне добра й осіб на корабли Люзитанії, яку затопила була дня 7. мая 1915 року німецька субмарина, покінчила нині розгляданне всіх позвів. Разом наложено на Німеччину обовязок заплатити за се затопленне відшкодовання в сумі 2 міліонів 409 тисяч 413 долярів.

ЖЕРТВИ АВТОМОБІЛЕВОГО РУХУ ЗА 11 МІСЯЦІВ В ОДНОМУ МІСТІ.

НЮ ЙОРК, 5. грудня. — Після обчислень міського поліційного департаменту, за перших 11 місяців сього року згинуло в сьому місті під колесами автомобілів 939 осіб. В сьому числі було 385 дітий.

ПОЧТА НЕ ПОПЛАЧУЄТЬСЯ.

ВАШИНГТОН, 6. грудня. — З касового звіту почтового уряду за місяць падолист виходить, що почтові оплати мимо підвишки не покривають почтових оплат, підвисшених через збільшені видатки на почтових робітників.

НАПАД ЖОВНІРІВ НА ЦИВІЛЬНОГО.

НЮ ЙОРК, 6. грудня. — Долішна частина міста була нині сценою дикої погоні великої громади цивільних за двома жовнірами. Погоня счинилася на крик якогось Мартина Албертса, котрий вибіг зі стації підземної зелізниці, з розбитою та покервавленою головою та став кричати о поміч, показуючи на жовнірів. Жовнірам удавалося щасливо вимикати погоню, через довший час, але коли наконець до погоні прилучилися два полісмени, їх зловлено скоро. Їх арештовано та відставлено на поліційну стацію, куди зараз звився Албертс зі скаргою, що жовніри зачепили його без ніякої провокації в стації підземної зелізниці [illegible] одному з них папіроску; о [illegible]

ЦЕРКОВНА БОРОТЬБА НА УКРАЇНІ.

Комуністичний посол Приступа, котрий вернувся з України, сказав м. і. в розмові у Львові:

На Україні є аж три церкви: стара православна (тихонівська), автокефальна українська, і жива церква. Між ними іде завзята боротьба. По богато селах буває так, що одної церкви вживають і автокефалісти і тихонівці. Одна половина церкви належить до одних, а друга до інших. Бувають часто неприємні інциденти, особливо в боротьбі за опанованне церков. Доходить і до бійок. Влада до сих міжцерковних спорів не мішається. Кожда церква має свій статут і мусить бути зареєстрована у влади як усяка громадська установа. Пос. Приступа каже, що по селах переважає стара православна церква. По містах сильно держиться автокефальна церква. Пос. Приступі довелось бути на богослуженню автокефальної церкви в Харкові. Правилась архиєрейська Служба Божа. Відправляв її харківський архиепископ з кількома священиками. Сама церква (собор) розмальована в українському стилю. Вся відправа відбувалась на чистій народній мові. Співав дуже гарний хор. Церква була битком набита, переважно інтеліґенцією.

ВИДАННЯ УКРАЇНІЗАЦІЙНИХ СЛОВНИКІВ.

Харківський наркомос розробив плян видання російсько-українських та українсько-російських словників: академічного, термінольоґічного, діловодства й ин., а також особливого українського словника типу „толкового словаря" — Даля.

„Червоний Шлях" (1925 р. за серпень) обіцяє, що „буде видано словники з усіх галузів знання, техніки, науки, мистецтва, промисловости, сільського господарства і ин." Але доки це все стане дійсностю: „з-за кордону, щоб прикрити користування словниками в справі українізації радянського апарату, буде виписано словники Грінченка й Уманця".

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ.

Харківський Держвидав надрукував четвертий том „Історії української літератури" проф. М. Грушевського, що містить у собі огляд устної творчости пізних княжих і переходових [illegible]

ЗМІСТ КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА 1926 РІК.

Табельний календар на 1926.
Календаріюм.
Історичний календар.
До якої запомогової організації належати.
Що кождий член повинен знати про У. Н. Союз.
XVI конвенція У. Н. Союза.
Нові роди обезпечення в У.Н.Союзі
Посмертні згадки.

В. Кедровський: Проголошенне першого Універсалу Української Центральної Ради в Києві. (Спогади очевидця).
О. Олесь: Вірю горяче.
Україна. — Територія України. — Населенне України. — Назва України. — Події з історії. — Новий поділ України. — Радянська Україна; Західна Україна (докладна сдатистика Галицької України); Підкарпатська Русь; Під румунською окупацією.
Українські табори в Чехо-Словаччині (з оригінальними ілюстраціями).
Осип Маковей: Сон.
Слово о Полку Ігоревім (Заспів і Плач Ярославни).
Осип Маковей. Понад хмари.
Ой, красно, ясно (Народня пісня).
М. Шашкевич: Веснівка.
Володимир Мономах (з приводу 800-літніх роковин смерти великого володаря Руси-України).
Руїна Січи в піснях і думах.
Я. В.: Ліс і сокири.
Т. Шевченко: Ранок.
Петро Чулий: Дещо про Москалів (Популярно-наукова розвідка на основі російських жерел про житте-бутте московського народу).
Гей не дивуйтесь (Народня пісня).
Українець є зразком Славянина.
Любов і біль (Казка).
Забобони й наука (Про опирів).
Свящ. др. Микола Копачук: Московська душа (Про головні переходи, які впливали на московську душу, а саме: 1. Християнство. — 2. Татарське лихоліття. — 3. Державний деспотизм. — 4. Кріпацтво).
Др. Осип Назарук: Опис Києва (Виїмок із споминів з часу подорожі).
Смерть і любов.
Др. Лонгин Цегельський: Наші державотворчі невдачі (З давно і недавно минулого).
Співаючі вежі в Голяндії і Бельгії.
Початки письма.
Милостиня (Оповіданне).
Спогади про початки зелізниці.
Найбільші вороги людий.
Що є між життєм і смертю.
Синій кремінь (Оповіданне).
Як довго жиють звірята.
Століттє ковнірця.—Століттє плуга.
Будівельна кооперація.
Зріст маєтку У. Н. Союза.
Нащо обезпечувати дітий?
Нащо обезпечення на житте в Америці, коли його не треба було в старому краю?
Деморалізація серед польської іміграції в Америці.
Обєднанне Українських Організацій в Америці.
Нові галицькі анекдоти (жарти).
Оголошення.
Календар містить богато нових оригінальних ілюстрацій зі старого краю і з Америки.
Ціна одного примірника 50 центів з пересилкою.
Замовляти у Свободі.

ЗА УКРАЇНСЬКІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.

Діло повідомляє:

Після ріжних заходів для збереження українського характеру української школи, делеґація українського шкільництва УПТ. СС. Василіянок, перемиського „Дівочого Інститута" і волинських українських гімназій, зложена з пос. С. Козицького, д-ра В. Загайкевича і д-ра А. Говиковича, 12. м. м. явилась у міністра освіти Станислава Грабського.

Делеґація домагалась відкликання обіжника львівської і луцької кураторії в справі обовязкового введення в українських школах науки історії й географії по польськи. Делеґація представила міністрови освіти правне становище і погляд на сю справу українського громадянства й іменем заступлених шкіл і родичів дітей заложила протест проти того незаконного розпорядку.

По близко годинній конференції, в якій сі справи кілька разів порушувано, мін. с. Грабський зазначив, що в школах мається до діла з історією і географією Польщі, а всяка инша історія й географія (Англії, Франції, Америки і т. і.) виступає тільки на тлі Польщі; на його думку розпорядок згідний з законом, якого він змінити не може і тому рішуче відмовляється відкликати видані розпорядки.

БОРОТЬБА З БЕЗЗАХИСТНИМИ.

Харківські „Вісти" з 23. жовтня пишуть: Боротьба з безпритульністю в м. Харкові відбувається задовольняючо. Підібрано вже біля 500 безпритульних, з яких 140 вислано до села Відрадного, де зорганізовано дитячу кольонію, 180 до села Пересічної і 120 до Куряжської дитячої комуни. Щодня підбирається (виловлюється) на вулицях Харкова 10—15 дітей.

ТОРГОВЛЯ ЗА ПОСЕРЕДНИЦТВОМ КООПЕРАТИВ.

Українська економічна рада під проводом Чубаря на зборах 18. падолиста намітила ряд мір для скорої і планової продажи фабричних виробів для сільських консументів без усякого посередництва. Між иншим поручено комісареви внутрішніх справ України, щоб зарядив, аби Югосталь, Махортрост, Кожсиндикат і инші господарські органи перепродували свої товари виключно через кооперацію.

100,000 бездомних дітий волочиться по містах України.

ХАРКІВ, Україна, 6. грудня. — Сто тисяч бездомних дітий волочиться по Україні. З них 20,000 не має ані даху над головою ані поживи, кромі сього, як що найдуть по дорозі.

Радянська влада зорганізувала спеціяльну комісію для допомоги бездомним дітям. Ся комісія пропонує податок у висоті 1% на кожду фляшку горівки, який радить ужити для бездомних дітий. Вона каже, що такий податок приніс би річно $1,000,000 доходу і вирятував би бездомних дітий перед голодовою смертю, яка їм грозить сеї зими.

Питанне бездомних дітий не обмежене тільки до самої України. Тесаме діється по цілій Росії. Справа така важка, що правительство каже, що йому не вистарчило-б грошей, якби хотіло занятись зарадою лиху. Тому воно звернулось із зазивом до приватних осіб, щоби прийшли з помочю для ратунку бездомної дітвори.

Совєтське правительство звернулось також до Американського Близько-східного Ратункового Комітету, щоби поміг йому ратувати бездомних дітий, котрі, як воно каже, „як дикі вовки волочаться по улицях усіх великих міст".

АЛІЯНТИ ХОТЯТЬ ЗАКЛЮЧИТИ УМОВУ З РОСІЄЮ.

ПАРИЖ, 6. грудня. — По підписанню локарненської умови аліянти хотіли-б тепер притягнути і Росію до подібної умови на Сході Европи.

Вони тепер ведуть про се між собою переговори, про які вже повідомлено російського комісаря закордонних справ Чічеріна, котрий тепер на лїченню у Франції.

Метою сеї умови мало-б бути порозумінне між Росією і її сусідами щодо забезпечення границь і згоди на мирові суди для вирішування взаїмних непорозумінь.

Найбільше на се настає теперішне правительство Франції, котре хотіло-б, аби по підписанню умови з Росією могла розоружитись Польща, Румунія і Чехо-Словаччина, бо тої Франція не потребувала-б їм далі позичати гроший на удержанне армій, але мала-б надію, що буде стягати давніші довги.

СПРАВА РОЗОРУЖЕННЯ ЕВРОПИ.

ПАРИЖ, 6. грудня. — Англія настає, щоб Ліга Народів скликала по змозі як найскорше европейську розоружну конференцію.

Французьке правительство на се годиться, але хоче, щоб до нового розоружного договору включити й умову про розоруженне на морі. Англія імовірно відкине сей французький плян.

СПРАВА МОСУЛА.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 6. грудня. — Завтра зачнеться тут засіданне Ради Ліги Народів у справі спору між Англією і Туреччиною ізза Мосула (частини Мезопотамії, в Азії).

Турецькі представники вже тепер заповідають, що Туреччина відкине рішенець Ліги Народів, тому ся справа вельми трудна до розвязання і вона буде одною з найважнійших проб здатности до життя Ліги Народів.

ЛЮТЕР УСТУПИВ.

БЕРЛІН, 6. грудня. — Канцлер Лютер передав президентови Гінденбургови свою резиґнацію і цілого свого кабінету, заявляючи, що тепер на його місце повинен прийти новий кабінет, який згодиться в цілости перевести локарненський договір в житте.

Президент Гінденбург годиться на новий коаліційний кабінет разом із соціялістами, але хоче, щоби в ньому був теж Лютер і Штреземан.

СУСПІЛЬНЕ ОБЕЗПЕЧЕННЄ У ШВАЙЦАРІЇ.

БЕРН, столиця Швайцарії, 6. грудня. — Щойно скінчилось федеральне референдум у справі суспільного обезпечення.

На основі сього референдум держава має завести обезпеченне старців і нездатних до праці, а також незасібних сиріт, яким держава мала би дати засоби до життя із сього фонду.

ПРИКАЗУЮТЬ КОРОЛЕВИ.

ЛОНДОН, 6. грудня. — Лікарі наказали англійському королеви Юрієви виїздити щороку весною для поратовання здоровля на дво-місячну морську подорож.

Для сього король збудує собі окремий яхт.

МОРОЗИ В ЕВРОПІ.

ЛОНДОН, 6. грудня. — В цілій Европі випали сніги і настали морози.

ВІДЗНАЧЕННЄ КОРОЛЕВИ.

РИМ, 6. грудня. — Папа римський пій XI. наділив бельгійську королеву Елисавету апостольським благословеннем Золотої Рожі.

Се особливе відзначенне, якого два останні папи римські нікому не надавали.

ФРАНЦІЯ НЕ МИРИТЬСЯ ІЗ СИРІЙЦЯМИ.

ПАРИЖ, 6. грудня. — Франція відкинула мирові предложення сирійських повстанців і буде продовжати війну проти них.

ЧІЧЕРІН У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ, 2. грудня. — Російський комісар закордонних справ Григорій Чічерін приїхав до Франції на відпочивок і на лїченне в купелевому місці Віші.

По подужанню він хоче переговорювати з французьким премієром і міністром закордонних справ Бріяном про сплату російського довгу Франції і про віддачу совєтській Росії частини російської воєнної фльоти, яку Вранґель оставив у [illegible]

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СЕЛЯНИ Й СОВЄТИ

З Москви підняли сими днями знова черговий рейвах про велику побіду й силу большевизму. Сим разом величаються побідою большевицької думки серед селянських мас Росії. Виходилоби зі сеї з Кремлю надутої пропаганди, що аж тепер сі селянські маси заявились за большевиками, бо по місцевих радах стали вибирати большевиків.

Пропаганда ся заслугує на те, щоби її порівнати з тим, що большевики говорили досі на весь світ. Прецінь досі все йшли з Москви запевнення й заприсяження, що селянські маси піддержують большевицький уряд. Говорили се пять літ тому назад, що селяни за большевиками. Говорили чотири роки назад, що селяни за большевиками. Говорили два роки назад, і говорили рік тому назад, що селяни роспнятися дати готові за большевицький селянський уряд. Хто не вірив в сі вістки про безумовну вірність селян Росії для большевицького уряду в Москві, того большевицькі агенти облаювали буржуєм, панським наймитом, та тим подібними революційними вислами. І аж по вісьмох роках безупинного доказування світови, що селяни за большевиками, сі властне большевики кажуть самі, що селяни досі за большевицьким урядом не стояли, але сього року вже починають за ними стояти.

Коли большевицьким агентам здається, що вони потрафлять закабатити світови голову, щоби він приняв сю нову вістку по вісьмох роках брехні за остаточну правду, то вони грубо помиляються. Хто вісім років без перерви брехав, той не може тепер сподіватися віри, коли він нагло скаже: Все, що я говорив вісім років, се була неправда, але зате се, що я тепер говорю, се вже правда.

ГРОМАДСЬКА СПРАВА

Коли три місяці тому назад розійшлася чутка по Америці, що переговори межи властителями копалень твердого вугля а майнерською юнією розбилися та що майнери виходять на страйк, тоді американська публика прочитавши сю вістку, зложила газету та перейшла до других, „важнійших" справ, як бейзбол та земельна шпекуляція в Флориді. Громадяньству здавалося, що суперечка межи властителями твердого вугля та їх робітниками се „приватна бійка", в яку другим, постороннім людям нічого втручуватися. Коли пересічного Американця що цікавило зі сеї боротьби, то лишень одно: „А не знати, хто там виграє? А хто набере ліпше? А хто піддасться?"

Та не минуло й два місяці сеї „приватної бійки", а тут стала стверджуватися стара пословиця: Де два бються, там і третій щось обірве. Ті, що знали, що страйк допече майнерам, які потратили зарібки, що він допече властителям, які потратили правильне жерело зарібку, хоча може богато зискають від незвичайних умов у торговлі вуглем, нараз почули самі, що страйк починає допікати їм самим. Ціни вугля пішли в гору, поки не досягнули небесної висоти. Ба навіть по тій ціні його не легко дістати. Деколи його не можна дістати, хоч яку ціну плати. Всюди відчувалася недостача вугля. Стали вживати на місце твердого мягкий вуголь і кокс, але зараз переконалися, що перейти з одного до другого не так легко, як здавалося. Не вистарчає замовити собі місто тони твердого вугля тону мягкого й наладувати піч мягким, як ладувалося твердим. Треба вміти вживати мягке вугля й кокс. Та ба, навіть і мягке вугля й кокс стало підноситися в ціні. Куди на справу не дивись, навіть найбайдужнійший до вуглевого страйку чоловік побачив, що страйк вуглевих майнерів се не „приватна бійка", а громадська справа.

Нині з усіх сторін видно зворот у суспільній опінії Америки про сю справу. Два місяці тому героєм дня був президент Кулидж, коли він заявив, що він не дозволить урядови мішатися в приватну бійку. Нині героями дня є губернатор Піншов, о. Керен, торговельні палати з вуглевого округа, словом, кождий, хто на свій лад, удачно чи не вдачно, пробує довести до кінця страйк, який дався в знаки цілому громадяньству.

Слідно зворот у сій справі ще в одному напрямку. Громадяньство починає думати: „Се добре, що ми покінчимо страйк тепер. Але хто нам заручить, що за рік за два не вибухне новий, рівно докучливий, однаково шкідливий?" І сейчас висунулися вперед практичні політики, які хотіли сі думки громадяньства перевести в діло, і виринули вже пляни законодавства про вуглеву справу, які мають на ціли довести до того, щоби на будуче страйків у сьому промислі не було, а довести до сього хочуть через відданне цілого вуглевого промислу в опіку, нагляд і контролю державного уряду. Появилися зі сторони деяких конґресменів та сенаторів навіть дуже радикальні проекти, які виходять зі становища, що вуголь се для всего населення необхідний товар, і тому суспільність повинна над ним мати контролю через свій уряд.

Чи богато з тих проектів перейде в життя, нині сказати ніхто не може. Одно певне: що своїм диктаторським та некомпромісовим поведеннем властителі копалень з одного боку повчили американське громадянство, що вуглева права обходить кождого американського громадянина. Як не нині, то колись у будучині подібний поступок відобється на самих [illegible]

АМЕРИКА І МІЖНАРОДНИЙ ТРИБУНАЛ В ГАЗІ

Справа приступлення Америки до Міжнародного Суду в Газі товчеться тут від кількох літ, подібно як і справа Ліги Націй. По послідній промові президента Кулиджа можна надіятися, що Америка таки до Суду приступить. Президент підніс, що так як поодинокі держави не можуть обійтися в своїм внутрішнім життю без судів так і в міжнародній життю трапляються дуже часто випадки, які вимагають вирішення в змислі міжнародної справедливости. Коли другі держави зорганізували такий міжнародний суд то Америка повинна його зі свого боку повитати і до него приступити. Вона буде його потребувати, бо подібно як другі держави звязана ріжними интересами з цілим світом. Америка не повинна під тим оглядом вагатися перед ніякими офірами і тою небезпекою, яка може для неї з того кроку вейти. Вона мусить бути готова понести навіть і жертви, якщо цего буде вимагати добро людства.

Така сміла оборона Міжнародного Суду в Газі з боку так високо авторитетної особи якою є президент свідчить, що та справа вже достаточно назріла та що Америка в найблизшім часі до того суду приступить.

Але поробить певно деякі застереження. Як місяць від сонця так Міжнародний Суд в Газі черпає свої сили від Ліги Націй, а з тою знова не хоче Америка вязатися. А до того в послідніх часі видав Суд в Газі дуже цікаве і важне рішення, яке комплікує справу і то знова через Лігу.

Як відомо істнує спір між Туреччиною а Анґлією що до нафтових теренів в Мозули та цілої території Мозула. Спір той опинився в Лідзі Націй, а обі сторони погодилися що до того, щоби Рада Ліги вирішила остаточно ту справу. Але Туреччина зробила застереження, що вона годиться на це тільки під цим услівем, коли буде мати свого представника в Раді Ліги. В той спосіб хотіла вона себе забезпечити перед некорисним вирішенням, бо на підставі 5-го артикулу реґуляміну, всі ухвали Ради мусять запасти одноголосно. Значить Туреччина бубаб в можности своїм одним голосом спинити некорисне рішення Ліги.

Туреччина дістала місце в Раді Ліги і своїм голосом припинила вирішення; бо опонувала проти всякого компромісу. Вона жадала звороту тих земель та їх підчинення під суверенітсь Туреччини. Тому знова противився представник Великої Британії.

В так важній справі не можна було прийти до ніякого порозуміння. Рада не знала, що з тим фантом зробити і віднеслася до Міжнародного Суду в Газі о пораду. Разходилося о те чи рада Ліги може тепер повзяти в тій спірній справі дальші кроки, які обовязувалиби обі сторони.

Міжнародний Суд видав того рода опінію, що Рада Ліги може означити границі між Туреччиною, а Іраком, що находиться під мандатом Анґлії та що рішення Ради має обовязувати обі сторони без згляду на їх евентуальні протести.

То рішення має далекосягле значіння. Бо не тільки Туреччина, але і Анґлія і другі члени Ліґи Націй були тої думки, що Ліґа може вирішити того рода справи тільки за повною згодою всіх членів Ліги. Суд вирішив справу инакше.

То вирішення в формі „дорадчої опінії" викликало певні побоювання в Америці, особливо в тих кругах, що не дуже то спряють приступленню Америки до Міжнародного Суду. На всякий случай домагаються вони застережень, що Суд не може рішати про ніяку справу без згоди обох сторін. Значиться, коли ходить о справу, в якій замішана Америка, вона мусить передом дати свою згоду на вирішення справи Судом. Дальше не можна вирішувати ніякої справи, що відноситься до Америки згл. її представників, а рівнож Америка не може згодитися на ніякі „дорадчі опінії", коли вона їх не зажадає. В той спосіб хоче себе Америки забезпечити перед евентуальними клопотами та некористними вирішеннями.

В Европі знова не дуже то тепер клопочуться приступленням Америки до Міжнародного Суду. Там йде тепер агітація за освободженнем від американської долярової і політичної супремації. Европейська приса, коли раділа над миром в Льокарно не забула підчеркнути, що це перша себе конференція, яка увінчалася дійсним успіхом, а заразом перша де не було американського представника, який до того часу засідав у всіх конференціях як обсерватор. Конференція світового розброєння, яка приготовується з рамени Ліги Націй є рівнож певного рода ударом в сторону Америки, якої президент заповів замір скликати таку конференцію до Вашинґтону. Европа не втягає тепер вже Америки ні до Ліґи ні до Міжнародного Суду, але Америка сама бачить, що годі її стояти осторонь.

ЗА РІДНУ ЗЕМЛЮ.

Велике віче в Бродах.

Дня 9. листопада ц. р. відбулося в Бродах велике віче, перше від початку війни. Викликало воно велике зацікавлення по селах. Простора саля „Музичного Товариства" (жидівського) виповнилася по береги (понад 800) вічевиками, майже виключно селянами з усіх сіл брідського повіту.

Віче відкрив місцевий адвокат др. Теодор Жовнірчук, котрого вибрано одноголосно провідником зборів. До президії входили: Антін Копоть і Степан Назаревич (селяне) як заступники предсідника, Михайлина Ліщинська і Матвій Заяць як секретарі зборів.

Двогодинний реферат про земельну реформу виголосив делеґат Ц. К. УНДО інсп. І. Ліщинський. В оживленій дискусії забирали голос: Кузьма Луців, домагаючись вільного обороту землею; Губертович Петро, представляючи нахабне поведення Мазурів; Теодор Хомич говорив про надмірне обтяження всякими податками [illegible] часному звільненні від плачення податків мазурських кольоністів, яким „Банк Рольни" уділяє поважні кредити. П. Редкевич висловив домагання на адресу духовної і світської інтеліґенції, щоби вона у відношенні до селян проявляла більше прихильности і любови. Про закупно акцій Земельного Банку говорив о. Василь Павула, а Дм. Малішкевич критикував допомогову акцію польського уряду.

Після дискусії ухвалено одноголосно відчитані і вияснені резолюції, які вислано до Ради Міністрів, Української Парляментарної Репрезентації і Ц. К. УНДО.

Крім того ухвалено резолюцію в справі піддержки Земельного Банку і негайного покликання до життя Повітового Комітету оборони рідної землі в Бродах і такихже місцевих Комітетів у всіх громадах в повіті.

ВІДЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ В ПАРИЖІ.

Московські „Известия" (19. падолиста) доносять: На париській виставі декоративних штук, український театр „Березіль" нагороджено золотою ме[illegible]

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Збирають на Банк і Рідну Школу.

У нас започатковано закупно акцій Земельного Банку. Вважаємо се за дуже важну справу і ми певні, що жертволюбива дітройтська громада відгукнеться на неї та підіпре наш одинокий український банк.

Також ми завважали, що від довшого часу припинилася збірка на Рідну Школу в краю. А тимчасом Рідна Школа бореться не тільки з переслідуванням польської влади, але і з великими матеріяльними недостатками. Тому то перевели ми заразом невеличку збірку ще й на потреби Рідної Школи.

Для Земельного Банку у Львові зложили: д-р А. Т. Кібзей і Ф. Т. Литвин по $10, а д-р Йосиф Чарнавський $5.

На Рідну Школу зложили: д-р А. Т. Кібзей $10; по $5: д-р И. Чарнавський і Осип Задурович (укр. аптикар); по $2: Ф. Т. Литвин, Антін Чарнецький; по $1: Ів. Каменецький, Микола Перун, Михайло Лабунь, Стефан Демчик, Григорій Гончар, Анастазія Гончар, Никифор Шипітка, Никола Небоженко, Василь Козаченко; по 50 цнт.: Микола Фізич і Петро Анака. Гроші вислано до краю через Обєднанне.

І. К.

НЮАРК, Н. ДЖ.

На хрестинах у Івана Ткача дня 29-го падолиста зібрано на Інвалідів $12, котрі сейчас вислано до Земельного Банку. Щире спасибі жертводавцям. Збіркою занявся Г. Дідоха.

ІНСТИТУТ КНИГОЗНАВСТВА.

Український Науковий Інститут Книгознавства (Київ) почав друкувати перші два томи своїх „Трудів": „Українська книга XIX—XX ст.". Разом біля 30 аркушів з численними ілюстраціями.

В Інституті Книгознавства провадиться підготовчу працю до складання бібліографічного покажчика української драми та праць про український театр. Ця праця провадиться під керовництвом Ол. Кисіля, автора розвідки про український театр.

Крім того Інститут готує до друку працю В. Ігнатієнка „Бібліографічний покажчик української преси" та І. Борщака „Україніана".

Інститут Книгознавства виготував також до друку, а подекуди почав друкувати науково-популярну бібліотеку книгознавства, що має складатись з 11 брошур розміром 3—4 аркуші кожна: О. Маслова „Рукописна книга". П. Попов „Початки друкарства на Заході", Д. Балик „Бібліотека в минулому", Юрій Меженко „Історія письмен.", С. Маслов „Історія книги на Україні до XIX ст.", Н. Макаренко „Мистецтво книги", Д. Ріхлик „Як друкуються книги", В. Ігнатієнко „Історія української книги", В. Міяковський „Історія цензури українського друку", Ю. Меженко „Історія книги на Україні XIX—XX ст." та книжка про книжну торгівлю.

ВШАНУВАННЄ ПАМЯТИ ФРУНЗЕ.

Революційна Військова Рада СРСР. для вшановання памяти Фрунзе рішила назвати Військову Академію робітничо-селянської червоної армії „Військовою Академією РСЧА. ім. Михайла Васильовича Фрунзе".

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ.

(За місяць падолист, 1925).

I. ПРИХІД:

1) З перенесення		$653.62
2) Прихід в падолисті:		
а) Народний податок	$274.47	
б) На уділи Земельного Банку	680.00	
в) На інвалідів, голодуючих, політичних вязнів і т. д.	1731.56	2740.03
Разом		$3393.65

II. РОЗХІД:

а) Вислано до краю двома наворотами (1. і 30. падолиста):		
1) На акіції Земельного Банку	$680.00	
2) Інвалідам	500.00	
3) Голодуючим в краю	400.00	
4) Рідна Школа	300.00	
5) Сироти	200.00	
6) Політичні вязні	250.00	
7) Допомога письменникам	105.00	
8) Краєвій пресі	100.00	
9) Читальня в Мединичах	90.00	
10) Сиротам по полк. Вітовськім	50.00	
11) Тов. „Просвіта" у Львові	50.00	
12) Студентам	50.00	
13) Кошта висилки і писем	31.45	$2,806.45
б) Платня секретаря		150.00
в) Рент		25.00
г) Телефон		5.10
д) Стемпси і чищення офісу		8.00
е) Дорога до Ню Йорку		6.48
Разом		$3,001.03

III. ЗІСТАВЛЕННЄ:

Прихід в падолисті	$3,393.65
Розхід	3,001.03
Остає в касі Обєднання з днем 30. падолиста	$392.62

Обєднанне Укр. Орґанізацій в Америці.

АКЦІЇ ЗЕМЕЛЬНОГО БАНКУ ГІПОТЕЧНОГО У ЛЬВОВІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Дальше закупили акції Земельного Банку Гіпотечного у Львові: Пані Юлія Ярема 5 акцій, 25 дол.; Киприян Стасюк 10 акцій, 50 дол.; Володимир Стасюк 2 акції, 10 дол.; Василь Гой 10 акцій, 50 дол.

Земляки! Тепер останній час післати гроші до Земельного Банку Гіпотечного у Львові на закупно акцій. Спішіться із закупном і подавайте до відома через газети, аби заохотити до сього патріотичного і бизнесового діла як найширші круги українського громадянства в Америці.

ПОЕТИ І ПОЕЗІЯ.

Кождий поет, чи він більше талановитий, чи менше, має вроджений дар поетичний. Але жаден поет, навіть найбільше талановитий, не може розвинутись і удосконалюватись, коли не читає творів других поетів, а особливо — добрих поетів.

Навіть найбільші поети писали свої твори під впливом других великих поетів іноді навіть других національностий.

Правда, не кождий поет вміє сей вплив відповідно використати, але також правда, що без того впливу поет останеться на тому початковому стані, на якому вперве взявся писати свої поетичні проби.

Длятого ся стара але все дуже добра вказівка для поетів: Читайте твори других поетів, не раз, але 10 разів! — завсіди останеться золотою гадкою.

Українські поети повинні читати, як найбільше твори українських поетів.

В Америці є чимало українських поетів, а деякі з них вже доволі вибилися своїм талантом. Котрі виказались більшими успіхами, безперечно більше читали. Але всі українські поети, все, і всюди повинні тямити сей заповіт: Читати як найбільше творів українських поетів.

Книгарня Свободи має на складі такі збірники українських поетів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

1. Система перешкодою відбудови господарства. 2. Сільське господарство. — 3. Кооперація. 4. Відношення до безпартійної інтелігенції. — 5. Нема чесних робітників. — 6. Українізація.

На сей раз для нашого огляду покористуємось замість віст радянської преси, письмом з Радянської України, уміщеним в празькому „Українському Вістнику" за жовтень с. р. Судячи по змісту письма, автор його належить до активних українських кооператорів, працює в якійсь кооперативній установі, отже є людиною практично знайомою з життям. Тим цінніші його погляди на те життя.

„Люди тут стали зневірені і полохливі — пише автор письма. — Часто визнаєш кращим мовчати. Живемо помалу, у праці знаходимо утіху. Працюємо над відбудовою економічного життя країни, як у нас тут люблять говорити. Але перешкод для здійснення справжньої відбудови сила, й усі вони полягають в самій системі нашого життя. Правда, й сама система під впливом життя мусить виміннятися. Багато вже минулося такого, що тепер не віриться, що воно колись могло бути. Зміни зайшли великі, це вірно, але до людського стану ще дуже далеко..."

„Візьму для прикладу **сільське господарство.** Коли його порівняти з добою військового комунізму, воно, звичайно ожило й порівняно не можна. У тодішньому господарюванню не було ніякого життя, все розвалювалося, руйнувалося. Зараз зводяться руки. Але коли ви почнете аналізувати сучасний стан господарства й шукати стимула для його дальшого розвитку, то ви цих стимулів не знайдете — їх немає.

„Господарство, побувавши в неможливих умовах 1917—1920 р. і вискочивши з них, перші роки ожавало, але розвиток його дуже скоро припинився. Причина сього полягає у відсутности цих самих стимулів, і в першу нерву стимулу, аберкження й нагромадження цінностей. Заможніший господар, продавши пару волів (за 200—300 рубл.) не має куди раціонально примістити гроші. Ініціятиву сільського господарства придушено, і через це страшна затримка в господарському розвиткові.

„Правда, кригу у цьому напрямку проломано, але до господаря ще не наблизилось весняне тепло. Помічаються щодо сільського господарства й великі принципові зміни з боку правлячих. Влада виявляє охоту штовхати сільське господарство в напрямі його розвитку, але наслідки цього штовхання скоріше негативні. Починають ніби то щанувати й підтримувати трівкі господарства, але на місцях для них лишилися умови й обставини попередні, й тому цей процес відродження кріпких господарств доводиться визнати дуже затягливим. Продовжується ставка на колективізацію, але без успіху, як і раніш.

„Коли звернетесь до **кооперації,** то тут теж не побачите нічого сталого й певного. Величезні хитання помічаються в теорії й практиці кооперативного будівництва. Після всіх пережитих декретувань установилося два головних види **кооперації — споживча і сільсько - господарська - кредитова.** Кожен рід побудовано трьохступенево: товариство, районний союз і центральний союз.

„Особливо в тяжкому стані перебуває середня ступінь — маємо багато випадків ліквідацій союзів, деяким дають дотацію й таким чином підтримують дихання. Ми тримаємось без дотацій, але важко доводиться. Стомились дуже. Був час, коли справа стояла дуже зле, але потім, після зміни правління, покращало: нам несподівано пощастило увільнитися зпід керми партійних кооператорів (випадок дуже рідкий!).

Кооперативи першого ступня — товариства ледво животіють, але ліквідацій серед них мало. Третя ступінь живе виключно кредитами та пролонгаціями.

„Два роки тому був великий нахил в бік інтеграла. На цьому настоювала особливо споживча кооперація. Потім лінія різко змінилася в протилежний бік, кооперативної діференціяції. На спіх почали будувати фахову кооперацію. Універсальній кооперації уділяють мало уваги. Я стою за розвиток фахової кооперації, але вважаю, що будувати її треба не таким способом. Її треба звязувати з діференціяцією самого сільського господарства. Докиж наше господарство буде універсальним, фахова кооперація не буде мати успіху. Центри-ж наші сподіваються від неї зараз якось надзвичайного, тому самісінько, як два роки тому чекали чудес від інтегралу. З фахової по своїй роботі в наших краях виділяється скотарсько-молочарська кооперація та кооперація по птахівництву. Фінансовий стан всіх родів кооперації лихий і не має виглядів на поліпшення..."

„**Відношення до безпартійних**". Тоді (18—19 р.) їх розстрілювали, гноїли по вязницях, а в кращих випадках ставились, як до бидла. Тепер відношення инше. До деякої міри з ними рахуються, балакають, вважають „спецами". „Спец" на комуністичному жаргоні означає не людину, а істоту особливої категорії. Кожного, хто розуміє якусь справу і хто не партійний (ком.), звуть „спецом". Слово це вимовляється з призирством. Особливо тяжка доля спеців правників. Безробітя тут страшне. Людей безробітних сила, а робити в той самий час нікому.

„**Нема чесних робітників**". Необхідно ставити контроль над контролем, — уявіть собі ці умовини праці! До чого дійдемо в цьому напрямі — трудно передбачити. Темп праці неможливий, платня нікчемна. Кожний рік праці в наших умовинах забирає не менше пяти років нормального життя. Про майбутнє страшно подумати. Дістаєш можливість існування, доки ти здоровий, маєш сили, а потім — тебе викидають на вулицю, як використану, нікому непотрібну річ. На старости літ люди гинуть без жадного догляду, як з боку влади, так і з боку суспільства."

„...Дуже багато було галасу з приводу такзваної **українізації.** А які наслідки? — „Українізували" комсомол, партію... та так українізували, що кождий чужинець у совітській установі дуже добре (деякі навіть без акценту) лопочуть по вкраїнському та обманюють дядька. Але коли ви справді Українець і хочете провадити культурну роботу, то вас оголосять петлюрівцем, ворогом вашого-ж народу, і в кращому разі зашлють в якийсь „исконно руській край" чекати на амнестію ЦИК-а. Воно звичайно й те радісно, що меншости на Україні заговорили мовою автохтонів. Де-хто з нас розціное це, як останній акт їхнього недового гостювання на Україні..."

Автор письма представляє справи занадто песимістично. Певно, що до ідеалу, навіть до передвоєнних часів, ще далеко з народним господарством на Україні, але воно скорими кроками відбудовується, хоч це й вірно, що стимули до цієї відбудови придушується всяким доктрінерством.

Положення безпартійної інтелігенції також далеке від ідеалу, але автор письма що-до сеї справи занадто вже згущує фарби.

Що до українізації, то це правда, що під претекстом петлюрівства багато чесних людий усувається від культурної праці. Але, як сам автор каже, рекомпенсатою тут служить за українізування пануючої меншости. Це рекомпенсата дуже важна і зовсім нема потреби її оцінювати, як „останній акт їхнього (меншостей) недового гостювання на Україні", тільки, як натуральний асиміляційний процес, тим більше для нас бажаний, що ті меншости не є гостями у нас, а однаковими з Українцями господарями краю.

X.

НОВІ НАУКОВІ ІНСТИТУТИ В ХАРКОВІ.

Згідно з постановою Укрголовнауки відкрито в Харкові два нових науково-дослідних інститути: біо-хемічний інститут, що повстав із катедри біохемії та анатомо-патольогічний інститут. Ректором біохемічного інституту став проф. Паладін а анатомо-патольогічного проф. Мельникова-Розведенко. Крім цього Головнаука передбачує організацію окремої секції рентгенольогії при одній із катедр харківського медичного інституту. Роботою тої секції будуть кермувати професори Штерман і Паладін.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і чітко.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописах нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописі, як дописуватель написав за кілька мит (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „нагляд" дописій з домаганням „сейчас" помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надолужила.
10. — Не присилати до редакції стихів і поезій недолалдних щодо форми, або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких віршів.

В ПОГОНІ ЗА МІЛІОНАМИ.

(З німецької повісти Е. Г. Зелігера переробив В. К.).

(Продовження) (12)

„Мені теж так здається!" сказав насмішливо судовий радник.

„Будь ласка, заспокійте місіс Фос!" говорив Дод. „Я зараз же їду до Ню Йорку. Коли там піймали кого иншого, я найпізніще за три тижні буду назад. Інакше буду телеграфувати."

„Гаразд!" відповів чемно радник і перервав розмову.

Заспокоїти Полі не було легко. Вона вважала це цілком можливим, що її чоловік вернув до Ню Йорку.

„Він на все зважиться!" хлипала вона.

„Вони там певно зловили когось иншого!" потішав її дядько. „Так само думає і Дод."

„Він бреше!" кричала вона, дріжучи зі страху. „Чого-ж він їде туди?"

„Він хоче впевнитися!" пояснював дядько. „Це зрештою недалеко."

Але Полі не давалася переконати.

Дод передав був дядьки частину телеграми. Там стояло ще, що при арештованім у Ню Йорку Петері Фосі найдено оригінальні документи. І тільки ділом цих паперів Дод їхав до потвердив Еміль Попель і показав Фосові документи.

„Як ви приходите до тих документів?"

„Я.. я...," простогнав Еміль Попель і не знав, що далі казати.

„Ви їх на кождий спосіб украли!" сказав Дод, усміхаючися холодно.

„Ні, ні!" стогнав Еміль Попель і блідий оперся об стіну.

Папір випав йому з рук, Дод підніс його і сховав.

„Скажіть нарешті своє правдиве назвище!" промовив Дод приказуючо. „Я знаю цей папір. Він правдивий. Я вже раз мав його в руках. Але ви не Петер Фос. Чого ви приїхали до Америки під фальшивим назвищем? До того ще під таким назвищем?"

Еміль Попель мовчав завзято.

„Ви, певне маєте щось на сумлінні!" говорив Дод далі. „Якби ви зараз не візьмете розум, то я заберу вас зі собою до Німеччини, бо ви Німець."

Еміль Попель хотів говорити, але слова не лізли йому крізь горло.

„Чи ви кого вбили?" спитав Дод.

„О, ні!" видушив зі себе Еміль Попель. „Я не такий лихий чоловік. Я тільки пофалшував документ".

„Нічого більше?" відповів Дод чемніще. „Тоді ви ще досить порядна людина. Як скажете своє правдиве назвище і признаєтеся, звідки ви взяли ці документи, тоді я юбіцяю вам, що ви будете звільнені. Петер Фос, — то [illegible] сюди приїхали, це міліоновий злодій".

„Міліоновий злодій!" закричав Попель люто. „Такий нікчемник! Він подарував мені свої документи".

„Де він їх вам передав?" спитав Дод зацікавлено. „Може у Штрінау?"

„Так!" відповів Попель налякано. „Тепер я до всього признаюся. Я втік з тамошної тюрми".

„Ага!" підхопив Дод. „Це надзвичайно цікаве. Отже ти вже засуджений. На скільки?"

„На один рік!" відповів Попель глухо.

„А скільки ти вже відсидів?"

„Не цілі три години".

„Диви!" промовив Дод підсміхаючися. „А тепер розкажи все по порядку. Де ти зустрів Петера Фоса?"

Еміль Попель розповів правдиво свої пригоди з тої хвилини, як він кинувся на тюремного сторожа, дж до свого арештування в Ню Йорку.

„Отже ти лишив Петера Фоса біля самітного будинку?" спитав Дод. „Чи це не був шкільний будинок?"

„Мені так здається", відповів Еміль Попель надумуючись. Ми переходили через міст на Одрі, а потім ішли добру годину за містом".

Тепер Дод знав все, що йому було потрібне. Не було сумніву, що слід ішов до Поґрау. Там треба було далі слідити, там певне були гроші! Еміль Попель мав тільки змилити слід.

Щоби бути цілком певним, Дод заттелеграфував до тюремної дирекції у Штрінау і дістав відповідь: Еміль Попель утікав, але був зловлений, тепер далі сидить.

Дод поставив перед поліцією внесення, щоб пустити правдивого Попеля на волю. На його провину, прибрання фальшивого назвища, йому пораховано слідчий арешт, він був здоровий, мав досить грошей при собі, тому імміграційний уряд не мав нічого проти його звільнення.

Сам Дод сів негайно на „Олимпік" і вернув до Европи, щоб здемаскувати фальшивого Еміля Попеля.

Тимчасом у Штрінау була вже зима і населення готувалося до Різдва. Старий радник краєвого суду перейшов тимчасом на пенсію, перебував весь більший час біля Полі, ходив з нею щодня на прохід і роздумував поважно над тим, щоби пізніще пересилитися до Сен Люїс. Йому було дуже важко розлучитися з Полі, особливо тепер, коли вона не мала ніякої опіки.

Полі запришилась така зі старим дядьком, що одного гарного дня вона переселила-ся з готелю „Під золотим хрестом" до його помешкання.

Це дуже не подобалося хазяйці старого радника. Вона скоро догадалася, що пана радника і молоду Американку звязує якась глибока таємниця. Скільки разів вона входила, вони переривали розмову, і говорили шепотом, коли вона стояла під дверми і підслухувала. Ганебний брак довіря після стількох років вірної служби болів її невимовно. Тим більше вона старалася слідкувати, аж одного дня вона підслухала таку розмову:

„Дод повинен вже давно тут бути!" сказала Полі.

„Він певне вже вертає!" відповів радник. „А може він цілком покине ці перегони, що бу-доб для нас найліпше, а для нього найрозумніще. Він вже і так його не піймає".

„Ти його добре не знаєш!" скрикнула Полі. „Він твердий, як буйволова шкіра. Але нехай тільки верне! Я відплачу йому за всі зухвальства."

Після того вони вийшли. З тої хвилини хазяйка станула по стороні Дода. Вона рішила відкрити йому очі. Бо вона ненавиділа Полі з глибини серця.

Три дні пізніще Дод був у Штрінау. Вечером він зайшов на Пільну вулицю. Хазяйка відчинила двері. Пан радник і його гостя були в театрі. Хазяйка вхопила Дода за рукав, втягнула його в коридор і промовила до нього шепотом:

„Бережіться! Ця жінка люта на вас. Вона хоче відплатити вам за всі ваші зухвальства. Не вірте їм обидвом. Вони кують [illegible] проти вас. Вона вже [illegible] мешкає у нас."

Цього Дод не сподівався. В нього пробудилося підозріння. Полі була слаба жінка. А двох міліонів було досить, щоб спокусити навіть сильного мужчину".

„Дякую, дякую!" сказав Дод, кланяючися. „Не зрадьте того, що я тут був. Все инше покажеться".

Він подав хазяйці руку і вернув до готелю.

В готелі Дод казав получити себе телефонічно з дирекцією тюрми. Ще не було девятої години. Дод подав, що це він на-давець телеграми з Ню Йорку, і його зараз допустили:

Він вилегітимувався і директор приняв його ввічливо.

„Ви хочете розвідати про Еміля Попеля?" спитав його директор.

„Ні, не про нього, а про того другого, що відсиджує за нього кару".

„Це неможливе!" відрубав йому директор.

„Дуже прошу!" успокоїв його Дод. „Це тільки мій здогад. Ви певно при арештуванню мірили його і описали".

„Навіть фотографували!" додав директор. „Правда, що-йно тільки при другім арештованню. При переведенню його зі слідчої вязниці фотографічний апарат був зіпсований".

„Дено!" гукнув Дод. „І через цей зіпсований апарат сталося таке, що в тій келії, де повинен сидіти фальшивник документів Еміль Попель, сидить цілком хтось другий, а саме міліоновий злодій Петер Фос із Сен Люїс".

Директор приніс акти Еміля Попеля і порівнав сам відтиск пальця, що був у актах, з тим відтиском, який показав Дод на стінним календарі.

„Рівні на волосок!" сказав Дод задоволено і сховав знаменитий доказовий матеріял. „Петер Фос дав себе замкнути замісць Еміля Попеля. Зрештою справа цілком не така божевільна, як може здаватися на перший погляд. Цей Петер Фос вже сидів раз добровільно в арешті. Бо деж він може бути безпечніщий передімною? Крім того, як відсидить рік, він може спокійно під назвищем Еміля Попеля вживати свої міліони".

Дорога до залізничого двірця вела попри тюремний будинок. Тут сидів Петер Фос як Еміль Попель і роздумував над пляном утечі. Бо довше сидіти було неприємно.

Він найшов справді плян, з яким можна було щось вдіяти. Тільки треба було його добре обдумати.

10.

Правдивий Еміль Попель сидів тимчасом у просторій келії ньюйорської поліційної офіції і дуже боявся, щоб його не видали назад Німеччині. На його думку тільки одно могло його вирятувати, коли буде твердо обстоювати, що він зветься Петер Фос.

Він старався розвідати у тюремного сторожа, защо його арештували, але не міг нічого довідатися. Сторож не розумів по німецьки, а Еміль Попель не розумів по англійськи.

Тому спав йому тяжкий камінь з серця, коли при кінці другого тижня в його келію увійшов якийсь мужчина і заговорив до нього по німецьки.

„Ви кажете, що називаєтеся Петер Фос?" спитав його Боббі Дод.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Тов. Згода, від. 294, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітинг Тов. відбудесь в суботу, дня 12. грудня, о год. 7. вечером, в гали церковній на Ґренд стріт в Ровей. Проситься всіх членів прийти на означений час бо є много справ до полагодження. Довгуючі мусять вирівнати свої залеглости, щоби не були виключені і проситься принести 30 ц. за календарі, котрі роздасться на мітингу. Буде вибір нового уряду на рік 1926. Проситься контрольорів, щоби прийшли скорше на мітинг і переглянули книжки, щоби мож здати як слід справозданнє. Неявившийся члена на сей мітинг заплатить 1.00 кари, а урядник 2.00. Кара не буд едарована. — Я. Салій, секр.

ПИТСБУРГ, ПА. Тов. Рогатинщина, від. 396, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що річний мітинг відбудеться 12. грудня, точно о 7-ій годині вечером. Обовязком є всіх членів явитися на мітингу, бо будесь вибирати новий уряд, а старий буде здавав справозданнє. Неявившийся член платить 50 ц. кари, а урядник $1.00. — Уряд.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. ім. Михайла Грушівського, від. 219, відбуде свій річний мітинг в суботу, дня 12. грудня, 1925, о год. 8-ій вечером, в гали укр. прав. церкви ч. 35 Мортон ул., з таким порядком нарад: 1. Вплати місячних вкладок за грудень; 2. Прочитаннє протоколу з попереднього засідання. 3. Справозданнє уряду з його цілорічної діяльности. 4. Доклад контрольної комісії. 5. Вибір нового уряду на рік 1926 і 6. Вільні внески. Хоч бодай на річних зборах не повинно бракувати ані одного члена. — Панове контрольори хай провірять діловодство уряду ще перед річними зборами. — Гринько Дорошенко, голова; свящ. др. М. Копачук, писар рек.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 133, повідомляє всіх своїх членів, місцевих і позамісцевих, що річний мітинг відбудеться в суботу дня 12. грудня сего року, точно о год. 8-ій вечер в гали церковній при Корт стріт. Проситься всіх членів прибути на сей мітинг, бо є важні справи до полагодження, як справозданнє контрольої комісії за цілий і вибір уряду на рік 1926, та інші важні справи. Довгуючим членам пригадується, щоб вирівнали свій довг. Проситься членів привести нових кандидатів, бо будесь принимати без вступного до У. Н. Союза. Неявившийся член заплатить кару після статута. — К. Галушка, предс.; В. Добущак, кас.; Ол. Будник, секр.

БАЙОН, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 213, повідомляє своїх членів, що надзвичайний мітинг відбудеся дня 12-го грудня с. р. в гали церковній, точно о 7-ій год. вечером. Обовязком кождого члена є явитися на той мітинг позаяк буде богато справ до полагодження. Контрольна комісія буде здавати справозданнє з 1925 року, як також буде вибір нового уряду на рік 1926. Вкінци пригадується членам, котрі довгують, щоби вирівнали свої залеглости до братства як найскорше. Також буде ся принимати нових членів до Бр. і У. Н. Союза без вступного. — Лев Бачинський, предс.; Андрій Бирич, секр.

БРИДЖПОРТ, КОНН. Тов. Укр. Січ, від. 59, повідомляє всіх своїх членів і членкинь, що річний мітинг відбудеся в суботу, 12. грудня, в гали церковній, 34 Біч ул. На сей мітинг кождий член обовязаний прийти на час. Контрольори дадуть справозданнє і урядники кождий з осібна. Довжники мають вирівнати свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. Будемо принимати до У. Н. Союза і до Товариства без оплати вступного. Буде вибір нових урядників на 1926 рік. Кождий член дістане календар за оплатою 30 ц. При ходіть всі як один на 7-му год. вечер під карою товариства. — Н. Никорчук, предс.; Ів. Глива, кас.; Мих. Галькевич, секр. фін.

ЛІНДЕН, Н. ДЖ. Річний мітинг Тов. Івана Франка, від. 306, відбудеся 12-го грудня в Товариша Теодора Фединок. Всі члени мають явитись, бо буде вибір нового уряду. — Марія Антонів, секр.

АМБРІДЖ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 276, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що річні збори відбудуться дня 13. грудня с. р., о год. 1-ій пополудни, в церковній гали. Неявившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1.00. На сих зборах контрольна комісія здасть справозданнє з цілорічних доходів і розходів. На сих зборах будесь принимати нових членів до Бр. і У. Н. Союза без вступного. За всякі неприличні захованяся на зборах або если член прийде пімелений або підмовлений несовістними людьми, з таким членом поступиться після братського статута. — Я. Лисяк, предс.; Лисьо Гриневич, кас.; Мих. Фук, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Даражівщина, від. 275, повідомляє, що річний мітинг відбудесь о год. 11.30 перед полуднем в неділю, 13. грудня, під ч. 387 Ґренд ул. Буде справозданнє урядників, контр. комісії і другі важні справи. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. — Н. Юрків, предс.; Ів. Сосульський, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. Зап. Січ, від. 75, подає до відома всім своїм членам, що річний мітинг відбудеться в неділю, 13-го грудня, о 1-ій год. попол. в гали при 3464 Cicotte Ave. Взиваеся всіх, щоби хоч раз на рік зійшлись численно і почули звіт, котрий буде здавати уряд за перейшлий рік, а особливо контрольна комісія. Також наступить вибір нового уряду на будуче. Рівнож пригадується інтересованим, котрі хотять забезпечити себе або свою родину в своїй організації, що будемо принимати без вступного до Тов. і У. Н. Союза. — Василь Чмир, предс.; Сте. Дідула, секр.

АНСОНІЯ, КОНН. Тов. Запорожська Січ, від. 67, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що річні збори відбудуться в неділю, дня 13-го грудня, о годині 1-ій пополудни в Liberty Hall ул. Хмельницкі. Кождий член повинен явитися, бо є важні справи як і також вибір урядників на слідуючий рік. Особливо члени, залегаючі місячні вкладки, щоби вирівняли свої залеглости, бо інакше по... [illegible]

НОРТГЕМПТОН, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 357, повідомляє, що річний мітинг відбудеся о 1.30 попол. в неділю, 13. грудня в гали Михайлови Кітч... ул. Буде справозданнє касове і вибір уряду на 1926 рік та богато справ до полагодження. Проситься всіх прибути. — Теодор Пентелай, предс.; А. Візний, секр.

ЕМБРІДЖ, ПА. Бр. св. Василія Вел., від. 161, повідомляє всіх своїх членів і членкинь, що річний мітинг відбудеться дня 13. грудня, в неділю о годині 2-ій пополудни в гали під ч. 614. Насам перед буде справозданнє і вибір нового уряду на 1926 рік. Кождий член і членкиня має явитися на сей мітинг і привести зі собою нових кандидатів. Родичі, котрі мають діти, най впишуть до У. Н. Союза. На сім мітингу будемо принимати до Бр. і У. Н. Союза без вступного. — Мих. Радьо, предс.; Тимко Мазурик, кас.; Антін Підуфалий, секр.

РОСФОРД, О. Бр. св. Михаїла, від. 235, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що річний мітинг відбудеться в неділю, дня 13. грудня, о. 2. год. попол., в гали Укр. Нар. Дому при Волнат ул. На порядку нарад: фінансове справозданнє за 1925 рік, вибір нового уряду на 1926 рік, та кілька инших важних справ є до полагодження. Будеся принимати нових членів без вступної оплати до Союза і до Братства. Проситься, щоб всі члени хоть раз в році прибули на так важний мітинг. Рівнож пригадуєся, що при плаченню вкладок будеся жадати від членів 30 ц. за календар, котрий рівночасно доручиться. Дальше повідомляеся контрольну комісію, аби сконтролювала книжки. Статутова косія так само має явитися на річнім мітингу. Котрий з членів відмовить послуху і не явиться, буде покараний після статута. — Л. Бобак, предс.; І. Кушнір, кас., О. Невойда, секр.

КАНЗАС СИТІ, КАН. Бр. св. Володимира, від. 323, повідомляє всіх своїх членів, що Річний мітинг відбудеся дня 19. грудня 1925, в гали парафіяльній під ч. 547 S. Park Ave. Проситься всіх місцевих, а спеціяльно позамісцевих членів, щоби прийшли на сей мітинг і вирівнали всі свої належитости до Бр. і до У. Н. Союза за рік 1925. Буде вибір нового уряду і другі важні справи до полагодження, як поправки статута братського, Неявившийся член заплатить кару після статута. — Дмитро Яремко, предс.

ЛАКАВАНА, Н. Й. Брт Пресв. Богородиці, від. 149, повідомляє, що річний мітинг відбудесь о 2-ій год. пополудни в неділю, дня 20. грудня в гали п. Івана Цвайкус, 616 Ingham. Буде справозданнє касове і вибір нового уряду на рік 1926. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. — Михайло Бойко, предс.; Онуфрій Стецків, секр.

ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 308, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітинг відбудеся 20. грудня, о годині 2. пополудни. Проситься членів, щоби прийшли. Коли член не прийде на означений час то заплатить одного доляра кари, а урядник два доляри. На мітингу будесь принимати без вступного до У. Н. Союза і до Братства. — Николай Гудима, предс.; Гр. Качмар, секр.

ПЕНН АЛЕН, НАЗАРЕТ, ПА. Бр. св. Димитрія, від. 95, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітинг відбудеся в неділю, дня 20. грудня, в домі Матвія Романишина при ул. Пенн Ален, о годині 1. попол. Кождий член має явитись на сім мітингу, бо буде вибір нового уряду і другі важні справи до полагодження. Догуючих членів проситься вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі будуть виключені з Братства і У. Н. С. Неявившийся член заплатить кари 1.00, а урядник 2.00. — Іван Чорній, предс.; Тимко Гурин, секретар.

ТЕЙЛОР, ПА. Від. 114 повідомляє своїх членів, що річний мітинг відбудеся 20. грудня в 3-тій год. попол., в українській школі, 538 Oak St. Проситься всіх членів явитись на означений час бо є важні справи до полагодження і також вибір нового уряду на 1926 р. Неявившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1.00. — Т. Сенчук, секр.

ЛЕНКЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Василія Вел., від. 87, повідомляє, що річний мітинг Бр. відбудесь о 1. год. попол. в неділю, 20. грудня, в гали Cushing's, 35 Central Ave. Буде вибір нового уряду, будесь принимати нових членів до Бр. і У. Н. Союза без вступного. — Лукач Курило, предс.; Вас. Максимик, секр.

Н. С. ПИТСБУРГ, ПА. Тов. Богдана Хмельницького, від. 118, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що річний мітинг відбудеться дня 13. грудня, о год. 5-ій вечером, в гали церковній. Обовязком кождого члена прибути на сей мітинг. Буде вибір нового уряду на рік 1926. Поневаж се річний мітинг обовязком кождого члена вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі буде суспендований. У. Н. Союз принимає без вступного, тож скористайте з нагоди і приведіть хоч по одному новому членови, а хто придбає 5 нових членів дістане гарний Різдвяний дарунок — В. Станко, пр.; С. Пайкош, кас.; М. Сарахман, секр.

СТ. ДЗОЗЕФ, МО. Тов. Зап. Січ, від. 355, повідомляє всіх членів і членкинь, що річний мітинг відбудесь 20. грудня, о годині 1-ій, на парафіяльній гали під ч. 526 Virginia St. Є важні справи до полагодження, як: справозданне уряду, вибір уряду на рік 1926, приниманне нових членів без вступного, потверджене місцевого і відділового статута і ріжні ухвали. Неявившийся член або членкиня на час підпадає карі 50 ц., а урядник 1.00. — Федор Солоничний, предс.; С. Юркевич, секр. П. Занько, секр.

ЯНҐСТАВН, О. Бр. св. Петра і Павла, від. 274, повідомляє, що річний мітинг відбудеться 20. грудня 1925, в гали церковній на Штільтон і Росил Евеню. На мітингу будесь принимати нових членів без вступного. Симсон Шляхтянчин, секр.

ВІДЛАВН, ПА. Подаесь до відома всім членам Бр. св. О. Николая, від. 120, що річний мітинг відбудеся 20-го грудня, в неділю, о 2-ій годині по обіді. Обовязком кождого члена явитись. Неявившийся член на річнім мітингу [illegible]

БРІДЖПОРТ, ПА. Бр. св. Архистратига Мих., від. 15, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що річний мітинг відбудеться в неділю, дня 20. грудня о год. 2-ій попол. На сім мітингу обовязані всі члени явитись бо будеся вибирати новий уряд. Довгуючі члени мають свої залеглости вирівнати. Неявившийся член підлягає карі, наложеній відділом. — Мих. Козак, предс.; Теодор Голубенний, заст. секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. Вільна Україна, від. 152, повідомляє, що річний мітинг відбудесь о 7.30 вечером в середу, дня 9-го грудня в агли церковній, 249 Court St. Буде справозданнє уряду за 1925 рік і вибір нового уряду на рік 1926. Проситься всіх прийти. Неявившийся член заплатить кару 1.00 а урядник 2.00. — Волод. Сидорович, предс.; С. Присяжний, секр.

ЗНАЧІННЯ ВОДНИХ ДОРІГ ДЛЯ РОЗВОЮ ХЛІБОРОБСТВА І ПРОМИСЛУ.

Злучені Держави мають найбогатшу і найкрасше розвинену природну сіть водних доріг і тому не диво, що американські ріки були головними шляхами комунікації не лише для Індіян, але й для зайшовших з Европи кольоністів. Всі відкриття, пізнавання країни і кольонізація країни, починалися від вливів американських рік. Будьто на човнах горі рікою, будьто здовж її берегів, посувалися перші кольоністи в глибину краю, і коли знаходили пригоже місце, то звичайно закладали там свою кольонію і осідали на стало. Ріки були з початку одинокими шляхами комунікації і пізніш ще довгий час були по при гостинці одинокими транспортовими дорогами.

З розвоєм залізних доріг тратять американські ріки своє значіння як транспортові і комунікаційні засоби. На невеличких корабликах по мілкій воді не можна було перевозити так скоро та вигідно і передівсім дешево всякого краму і людий. Розбудувати пристані, поглибити ріки, побудувати штучні канали і греблі раз що було получене з великими коштами, а друге те, що американська техніка була тоді ще в початках. Навпаки, зелізниці в тому часі було легко й дешево вибудувати, бо ґрунт і робітник були дешеві.

Під теперішний час справа мається противно. До того перевіз краму зелізницею коштує богато більше чим водою. При високій життевій стопі американського робітника і фармера та дорогому перевозі краму американський товар робиться дорогий і не може успішно конкурувати з товарами других держав на світовому ринку. Тому, щоби не понижати життевого рівня населення і при тому видержати конкуренцію на світовому ринку зявляється конечність понизити кошти перевозу і як раз тому під сьогоднішний час питання водних шляхів стає в Злучених Державах дуже актуальним. До того, американська техніка за послідні часи сильно розвинулася, і є надія, що американські інжінери успішно і дешево перевели-б величезну роботу поглиблення рік, та будову штучних каналів і гребель. Вже навіть виготовлено плян роботи і обчислено, що переведення його в життя мало би коштувати 100,000,000 долярів. Згаданий плян як і всякий другий плян, має своїх прихильників і ворогів. Прихильники, це головно фармері, яким найсильнійше даються відчувати кошти перевозу залізницями, а ворогами пляну залізничі компанії, які в його переведенню бачать свою страту.

На водні дороги Америки складаються ріки та озера, і тому в пляні трактується як дві окремі части. Ріку Місісіпі з допливами має на увазі перша частина пляну, а великі озера з каналами „Ірі" і „Сен Лоренс" друга.

Довжина водних доріг річної системи Місісіпі має виносиди 9,000 американських миль; з того на головні шляхи припадає 3,100 а на бічні 6,000 миль. Перша головна лінія довжиною 1,500 миль має лучити міста Ню Орлінс з Шікаґом і тим самим далі з великими озерами. Друга довжиною 1,600 миль має лучити місцевости повисше Пітсбурґа через Каїро з Кенсас Сити. Ці дороги мають бути глибокі на 9 футів, так що по них зможуть пливати більші річні кораблі. Крім цих головних шляхів, через побудовання гребель і заставок зробиться сплавними допливи Місісіпі: Тенесі, Комберленд і Арканзас, Місісіпі й Мизурі в горішнім бігу, Мононґаґілу, Алеґені та инші. Довжина сих бічних водяних шляхів має виносити 6,000 миль, та буде разом з головними обслугувати 7,000,000 душ фармерського населення.

Користи з проведення сего пляну в життя, корбтко, ось які:

Перше, комунікація і транспорт водою зменшать кошти перевозу більше чим на половину; бо коли залізниці за перевіз 1,000 бушлів пшениці на віддалення 1,000 миль кажуть собі платити від $150 до $200, то перевезти тих самих 1,000 побудованими каналами буде коштувати від $60 до $70. Перевезти їх океаном, коштувало-б всего від $20 до $30. В свою чергу зменшений кошт перевозу причиниться у великій мірі до піднесення американського хліборобства.

Друге, водні шляхи причиняються до рівномірнійшого розселення людности. Доси більшість фабрик будовано в таких місцевостях звідки було вигіднійше і дешевше перевести продукт на ринок. Тому фабрики а з ними більша часть працюючого люду, скупчувалася в кількох містах, через те перелюднених. Успішний розвиток водних доріг спричинить те, що богато фабрик перенесеться близше своїх фармерських консументів, і тим способом запобіжить надмірне скупчення людий в перелюднених містах.

Трете так це те, що заздалегідь задовольниться будучі вимоги... 25 літ транспортовий тонаж зріс з 114,000,000,000 до 338,000,000, тон і передбачається, що на протязі слідуючого чверть-століття він зросте до 525,000,000,000 тон. Теперішні залізниці не будуть в силі перевезти такої маси краму, а будувати нові залізниці значить в теперішний час величезні кошти. Лише водні шляхи разом з грузовими троками, (які будуть перевозити доставлений кораблями крам на близшу віддаль) та залізницями, які будуть перевозити крам в тих місцевостях де не буде водних шляхів, зможуть успішно відповісти будучим вимогам транспорту. Тому закиди залізничних компаній, що побудовання водних шляхів причиниться до упадку і банкроцтва залізно-дорожного промислу не мають підстави. Так само несправедливі закиди, що кошта перевозу водою будуть богато більші чим плян предвиджує, а то через те, що прийдеться кілька разів переладовувати товар. При такій довжині ліній, які мається побудувати, переладовування само собою відпадає.

Водний транспорт на великих озерах, які тепер є одною з найбільших внутрішних водних доріг в світі, має ту недогідність, що до озер не можуть доплисти великі кораблі з океану. Озера є получені двома каналами з Атлантійським океаном. Оден „Ірі Канал" глибиною 12 футів, лежить на американській стороні; другий „Сент Лоренс" 14 футів глибокий, між Америкою і Канадою. Глибина цих обох каналів не достаточна для плавби великих кораблів і тому крам мусять переладовувати на менші кораблі, які плавають по озерах. Переладовування є получене з великими коштами (а перевозять ті кораблі 23% краму всіх американських залізниць), які можна оминути, колиб поглибити один з тих каналів. Поглиблення каналу „Сент Лоренс" мусить бути пляноване разом з Канадою, а поглиблений канал мусів би стати інтернаціональною дорогою. Поглиблення одного з двох каналів получило би 18 американських стейтів з всіми портами світу, і причинолобся до їх господарського зросту.

ЗАКОРДОННА ТОРГОВЛЯ УКРАЇНИ В МИНУЛОМУ РОЦІ

На засіданні колегії при уповноваженому народнього комісаріяту закордонної торговлі СРСР. на Україні (окремого комісаріяту закордонної торговлі Україна не має а є в Харкові тільки уповноважений союзного комісаріяту, що входить у склад уряду України на правах комісаря. — Прим. Ред.). виявилося з реферату Рафалова, що в минулому році вивіз з України виносив 65,100,000 карбованців а привіз 78 і пів міліона карбованців. Таким чином загальний оборот зовнішнього торгу в 1924—25 році досягнув 143 і пів міліона карбованців. Колиж взяти на увагу незарахований оборот, то він досягне не менше 150 міліонів карб. проти 110 міліонів у 1923—24 р. Головними предметами експорту з України були: хліб, яйця, птиця і підземні плоди, головним чином марганцева руда.

ВІДКІЛЯ ВЗЯЛИСЯ БАЛЬКОНИ.

Бальконп, це вихахід середньовічних часів. Та не знати, в котрім краю і в котрім році вперше появилися, але це відомо, що спочатку належали виключно до ділянки військової архітектури. Щось у роді бальконів поміщували тоді понад брамами укріплених замків, для влекшення оборони. В XV. стол. бальконп появилися на фасадах домів для вигоди й приємности. Пізнійше розтягали бальконп на цілу довжину дому, творячи так ґанки. Найбільше їх є в полуденній Европі.